

Ewa Maj, Czesław Maj

"Kto był kim w Drugiej Rzeczypospolitej", red. nauk. prof. Jacek M. Majchrowski, Warszawa 1994 : [recenzja]

Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio K, Politologia 5, 243-244

1998

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Niezwykle bogate tworzywo zawarte w tak szczupłych ramach pozwala domagać się poszerzenia tych ostatnich. Dlatego z uwagą oczekiwać będziemy kolejnej publikacji – tym razem obszerniejszej – poświęconej systemom bezpieczeństwa międzynarodowego, poszerzonej o te elementy, które W. Paruch i K. Trembicka świadomie pominęli w swej pierwszej, poświęconej temu zagadnieniu monografii.

Agnieszka Pawłowska

***Kto był kim w Drugiej Rzeczypospolitej*, red. nauk. prof. Jacek M. Majchrowski przy współpracy Grzegorza Mazura i Kamila Stepana, Polska Oficyna Wydawnicza „BGW”, Warszawa 1994, s. 580.**

Od czterech lat znajduje się w obiegu naukowym dzieło znanych historyków i politologów krakowskich. Książka stanowi ambitną próbę opracowania biogramów ludzi przodujących na polskiej scenie politycznej okresu międzywojennego, jak też osób, które o wielką politykę tylko się otarły, odchodząc następnie od jej czynnego uprawiania. Autorzy zadali sobie trud prześledzenia ich losów nawet wówczas, gdy bohaterowie biogramów stawali się zwykłymi obywatelami.

Omawiana praca składa się z dwu wydanych łącznie tomów, podzielonych na dziesięć części. Część pierwsza, opracowana przez prof. Jacka M. Majchrowskiego, zawiera biogramy członków Rady Regencyjnej, Naczelnika Państwa oraz Prezydentów RP. W części drugiej, przygotowanej przez Jerzego Gołębiowskiego, czytelnik znajdzie biogramy członków Rady Ministrów, z wyłączeniem Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Ministerstwa Spraw Wojskowych, które potraktowane zostały odrębnie. Józef Łaptos i Andrzej Mania opracowali część trzecią, poświęconą osobom związanym z MSZ i przedstawicielom Polski za granicą. Część czwarta, przygotowana przez Grzegorza Mazura, zawiera dane biograficzne członków Dowództwa Wojska Polskiego. W opracowanej przez Antoniego Dudka części piątej zamieszczono informacje biograficzne dotyczące ministrów spraw wewnętrznych oraz podległych im służb, w tym Policji Państwowej i Korpusu Ochrony Pogranicza. W części szóstej, którą opracował J. M. Majchrowski, prezentowane są biogramy członków Sądu Najwyższego, Naczelnego Trybunału Administracyjnego oraz prezesów Najwyższej Izby Kontroli Państwa. Część siódmą, przygotowaną przez A. Dudka, poświęcono osobom pełniącym funkcje wojewodów. Zamykająca tom pierwszy część ósma, opracowana przez J. M. Majchrowskiego, zawiera dane biograficzne osób kierujących prawnie uznanymi związkami wyznaniowymi.

Tom II otwiera część IX, zredagowana przez Czesława Brzozę, poświęcona personalnemu składowi Sejmu. Kończy ten tom część X, w opracowaniu J. Łaptosa i A. Mani, dotycząca składu Senatu.

Niewątpliwą zaletą każdej części jest poprzedzenie jej wstępem o wybitnych walorach porządkująco-informacyjnych. Informacje te stanowią ważną wskazówkę umożliwiającą korzystanie z treści poszczególnych tomów. Warto też wspomnieć o wzbogaceniu większości biogramów o zdjęcia osób, których informacja dotyczy. Na uwagę zasługuje również sprzyjające orientowaniu się w treści, zamieszczenie indeksu osobowego, podzielonego na dwie części, według zawartości tomów.

Autorzy przedstawili łącznie 2929 biogramów członków rządu, parlamentu, władz wojskowych, organizacji religijnych. Podjęli tytaniczny wysiłek zaprezentowania osób, które odegrały rolę w polskim życiu politycznym. Przy tak poważnym przedsięwzięciu

zagubione zostały niektóre postaci. Przykładowo brakuje informacji o arcybiskupach Karolu Hryniewieckim i Edwardzie Roppie (ten ostatni wymieniony został we wstępie do części XIII) oraz biskupie Edwardzie O'Rourke.^a Pojawić się również mogą wątpliwości co do braku części poświęconej ideologom publicystom partii politycznych, którzy z różnych przyczyn nie znaleźli się w strukturach władzy państwowej, a mimo to ich rola polityczna była znacznie większa niż niektórych posłów. W ten sposób poza obszarem zainteresowania znaleźli się, przykładowo, Józef Hłasko, Adolf Nowaczyński, Marian Zdziechowski. Uwaga byłaby bezzasadna, gdyby Autorzy zdecydowali się na zawężenie tytułu przez dodanie podtytułu. Przyjęty tytuł pozwala oczekiwać informacji biograficznych o ludziach kultury, nauki, generalicji.

Jak każda praca naukowa o charakterze informacyjnym, także i recenzowane dzieło nie jest wolne od uproszczeń i pominięć. Niewątpliwym wzbogaceniem części IX i X stałoby się uzupełnienie ich o wykazy list wyborczych, zawierające numer i nazwę, lub nazwy partii tworzących listy. W pewnym stopniu ułatwiłoby to identyfikację przynależności partyjnej posłów i senatorów. Dane dotyczące tych osób zawierają prace Karola, Witolda i Tadeusza Rzepeckich,^b Alicji Bełcikowskiej^c oraz inne publikacje dotyczące informacji na temat składu personalnego instytucji państwowych oraz kościelnych w II Rzeczypospolitej.

Do kontrowersyjnych informacji zawartych w recenzowanej pracy należy na przykład sugestia, iż rozłam w Związku Ludowo-Narodowym, dokonany przez Edwarda Dubanowicza, miał miejsce w 1922 roku, podczas gdy „grupa Dubanowicza” wystąpiła z ZLN w lecie 1919 r.^d

Niezależnie od poczynionych wyżej uwag recenzowane dzieło zasługuje na zainteresowanie i stać się powinno ważnym wkładem w poznawanie dziejów Drugiej Rzeczypospolitej poprzez biografie osób związanych z jej istnieniem. Słowa krytyczne nie mogą przesłonić niewątpliwego osiągnięcia, jakim stało się przygotowanie i wydanie tak istotnej oraz niezbędnej publikacji. Przyczynia się to dzieło do poszerzenia wiedzy o skomplikowanych dziejach polskiego międzywojnia.

Ewa Maj, Czesław Maj

Włodzimierz Malendowski, *Zimna wojna: sprzeczności, konflikty i punkty kulminacyjne w radziecko-amerykańskiej rywalizacji*, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 1994, s. 311.

Stosunki międzynarodowe po II wojnie światowej zostały zdominowane przez rywalizację amerykańsko-radziecką, która doprowadziła do wykształcenia się nowego

---

^a Zob. ks. S. Wilk, *Episkopat Kościoła katolickiego w Polsce w latach 1918–1939*, Warszawa 1992.

^b T. Rzepecki, *Sejm Rzeczypospolitej Polskiej 1919 roku. Z życiorysami i podobiznami 311 posłów sejmowych, mapą okręgów wyborczych*, Poznań 1920; T. Rzepecki, K. Rzepecki, *Sejm i Senat Rzeczypospolitej Polskiej 1922–1927*, Poznań 1923; id. *Sejm i Senat Rzeczypospolitej Polskiej 1928–1933*, Poznań 1928.

^c A. Bełcikowska, *Stronnictwa, partie, unie, federacje, kluby polityczne na ziemiach polskich i ich program w 1921 r.*, Warszawa 1921 (wyd. popr. Warszawa 1923).

^d Zob. R. P. Wapiński, *Narodowa Demokracja 1893–1939*, Wrocław 1980, s. 205.